

**Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Humanitar Kolleci**

Təsdiq edirəm:
Tədris işləri üzrə direktor müavini:

" _ " " _____ " 2020-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: Texnologiya müəllimliyi IIIA--IIIB

Şöbə: Pedaqoji

Fənn Birləşmə komissiyası: Texnologiya və təsviri incəsənət

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Tikiş materialşünaslığı

Kodu: İPFS-B 18.2

Tədris ili: (2019-2020 tədris ili) Semestr: yaz

Tədris yükü: cəmi:120 , (60 saat mühazirə, 60+60 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 8 kredit

Auditoriya N: 207

Saat:08:30-13:45

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: Nərinə Həbibova Əhmədağa qızı, magistr

Məsləhət günləri və saati: II gün 14:00

E-mail ünvanı:

FBK-nın ünvanı: Lənkəran ş. Ş.Axundov 31

III.Tövsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaitinə metodik vəsaitlər:

1. Ə.Məhərrəmov "Tikiş materialşünaslığı"Bakı; 1968
2. Nuriyev M.N., Əkbərov R.S. "Materialşünaslıq" Dərs vəsaiti. – Bakı: Çarşioğlu 2000.
3. A.S.Əliyev S. S Əliyev "Tikiş məmulatı materialşünaslığı"Bakı-2012
- 4.Кукин Г.Н., Соловьев А.Н. Текстильное материаловедение, Учебник ч. 3, - М.: Легкая индустрия, 1987.
- 5.Садыхова Ф.Х. Текстильное материаловедение и основы текстильного производства Учебник - М.: Легкая индустрия, 1987.
- 6.Hüseynov V.N. Toxuculuq materiallarının texnologiyası: Ali məktəblər üçün dərslik. - Bakı: Təhsil NPM, 2004.

IV. Fənnin təsviri və məqsədi:

Tikiş materialşünaslığı fənnində tikiş məmulatı istehsalında istifadə edilən toxuma və hörmə parçalar, təbii və kimyəvi liflərin çeşidləri ,ilkin emalı, iplik və sapların növləri onların hazırlanma texnologiyaları, təsnifatı, quruluşu, kimyəvi tərkibi ,eləcə də onların standartlaşması və materialların keyfiyyətinin qiymətləndirilməsinin əsasları ətrafı şərhlənir. Respublikamızda bu fənn 1968-ci ildən tədris olunur. Məqsəd orta ixtisas məzunlarını bazar iqtisadiyyatı və sahibkarlıq şəraitində fəal iştiraka hazırlamaqdır.

V. Davamiyyətə verilən tələblər:

Dərsdə davamiyyətə görə verilən maksimum bal 10 baldır. Balın miqdarı əsasən: tələbə semestr ərzində fənn üzrə bütün dərslərdə iştirak etdiyi halda ona 10 bal verilir; semestr ərzində fənnin tədrisinə ayrılan saatların hər buraxılan 10%- nə 1 bal çıxılır; Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı normativ sənədlərdə müəyyən olunmuş həddən yuxarı (25%-dən çox) olduğu halda tələbə

həmin fənnən imtahana buraxılmır və onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır və sonradan onun haqqında müvafiq qərar qəbul edilir.

VI.Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 10 bal sərbəst işlərin tərtib olunmasına görə, 10 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə, 20 bal kollektivumlara görə, 10 bal dərslərə davamiyyətinə görə. İmtahanda qazanılan balların maksimum miqdarı 50-dir. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir. Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzusunun mətnini tam açə bilir.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91-100 bal- əla (A), 81-90 bal-çox yaxşı (B), 71-80 bal- yaxşı (C)

61-70 bal- kafi (D), 51-60 bal –qənaətbəxş (E), 51-baldan aşağı- qeyri-kafi (F)

Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Kollecın daxili nizam –intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

VII. Təqvim mövzu planı: Mühazirə: 60saat , seminar 60+60 saat Cəmi:120 saat

N	Keçirilən <u>mühazirə</u> , seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat		Tarix
		müh	sem	
	Mövzunun adı və qısa icmalı			
1.	Mövzu 1. Tikiş materialşünaslığı haqqında məlumat. Toxuculuq lifləri və onların xassələri. Plan: 1. Tikiş məmulatları 2. Tikiş məmulatlarının növləri və çeşidləri 3. Materialşünaslığın inkişaf tarixi 4. Toxuculuq lifləri Mənbə 1-3	2	2	
2.	Mövzu 2: Təbii liflər və onların xassələri. Plan: 1. Liflərin təsnifatı 2. Liflərin kimyəvi quruluşu 3. Liflərin xassələri Mənbə 1-2	2	2	
3.	Mövzu 3: Pambıq lifləri və xassələri. Plan: 1. Pambıq bitkisi və pambıqçılıq. 2. Pambıq lifi və quruluşu. 3. Pambıq lifinin kimyəvi tərkibi. 4. Pambıq lifinin xassələri. Mənbə: 1-3	2	2	
4.	Mövzu 4: Kətan liflər və xassələri. Plan: 1. Kətan bitkisi və kətançılıq. 2. Kətan lifinin quruluşu. 3. Kətan lifinin kimyəvi tərkibi. 4. Kətan lifinin xassələri. Mənbə 1-2	2	2	

5.	Mövzu 5: Yun lifi və xassələri. Plan: 1.Yun lifinin tipləri 2.Yun lifinin növləri 3.Yun lifinin quruluşu 4.Yun lifinin xassələri Mənbə 1-3	2	2	
6.	Mövzu 6: İpək lifi və xassələri. Plan: 1.İpəkçilik. 2.İpəkqurdu və onun bəslənməsi 3.İpək lifinin quruluşu 4.İpək lifinin xassələri Mənbə 1-3	2	2	
7.	Mövzu 7: Kimyəvi liflər. Plan: 1. Kimyəvi liflər haqqında məlumat 2.Kimyəvi liflərin təsnifatı 3.Süni liflər 4.Sintetik liflər Mənbə 2-4	2	2	
8.	Mövzu 8: Süni liflər Plan: 1.Viskoz ipəyi ,quruluşu və xassələri 2.Mis-ammonyak ipəyi, quruluşu, xassələri 3.Asetat ipəyi, quruluşu, xassələri Mənbə 2-3	2	2	
9.	Mövzu 9: Sintetik liflər. Plan: 1.Kapron lifi ,quruluşu və xassələri 2.Nitron lifi, quruluşu və xassələri 3.Lavsan lifi ,quruluşu və xassələri 4.Ştapel lifi , quruluşu və xassələri Mənbə 1-2	2	2	
10.	Mövzu 10: İplik və saplar Plan: 1.İplik 2.Saplar 3.İpliğin növləri Mənbə 2-3	2	2	
11.	Mövzu 11: Əyirmə prosesi Plan: 1.Əyirmə prosesi və bu texnikanın inkişafı 2.Əyirmədə nöqsanlar Mənbə 1-3	2	2	
12.	Mövzu 12: Liflərin ayrılması Plan: 1.Pambıq və kətan lifinin ayrılması 2.Yun və ipək lifinin ayrılması 3.Ştapel lifinin ayrılması Mənbə 1-2	2	2	
13.	Mövzu 13: Toxunma üsulları Plan: 1.Toxuculuq 2.Toxuma üsulları 3.Toxunma üsullarının təsnifatı Mənbə 1-6	2	2	
14.	Mövzu 14: Əsas və naxışlı toxumalar Plan : 1.Polotno toxunması 2.Sarja toxunması 3.Satin toxunması Mənbə 1-6	2	2	
15.	Mövzu 15: Mürəkkəb və böyüknaxışlı toxumalar Plan: 1.İkiüzlü toxunma 2.Xovlu və pike toxuması	2	2	

	3.Sadə jakkard toxunma 4.Mürəkkəb jakkard toxunması Mənbə 1-4			
16.	Mövzu № 16.Parçaların tərkibi və təsnifatı. Lif tərkibinin parçanın xassəsi və xarici görünüşünə təsiri. Plan: 1. Bircinsli liflərdən hazırlanan parçalar. 2.Qarışıq liflərdən hazırlanan parçalar. 3.Lif tərkibinin parçanın xassəsinə və xarici görünüşünə təsiri. Mənbə: [1-3]	2	2	
17.	Mövzu №17.Parçaların quruluşu. Plan: 1.Parçada ipliğin quruluşu. 2.Parçanın qalınlığı. 3.Parçanın sıxlığı və eni. Mənbə: [1,2,3,6]	2	2	
18.	Mövzu№ 18. Parçaların fiziki-mexaniki xassələri. Plan: 1. Parçanın çəkisi. 2.Parçanın möhkəmliyi . 3Parçanın uzanması və əzilməsi. 4Parçanın drapirlənməsi və geyilməyə davamlılığı . Mənbə: [1,2,4,5,6]	2	2	
19.	Mövzu № 19.Parçanın gigiyenik xassələri. Plan: 1. Parçanın həcmi, məsaməliyi, hiqroskopikliyi. 2. Parçanın hava keçiriciliyi, istiliyi saxlaması. 3. Parçanın islanma xassəsi və su götürməsi. Mənbə: [1-6]	2	2	
20.	Mövzu№ 20. Parçanın texnoloji xassəsi. Plan: 1.Parçanın sürüşkənliyi, qısalması 2. İynənin parçanı zədələməsi və parçanın kəsiyindən sapların sökülməsi. 3. Tikişlərdə sapların sökülməsi, parçanın sıxılması. 4.Parçanın isti nəmlikdə emalı. Mənbə: [1-3]	2	2	
21.	Mövzu№ 21. Parçaların növlərə ayrılması Plan: 1.Parçanın xarici görünüşündə nöqsanlara görə növlərə ayrılma. 2. Fiziki- mexaniki əlamətlərə görə növlərə ayrılma. 3.Boyaq möhkəmliyinə görə növlərə ayrılma. 4.Parçanın tikiş fabriklərində qəbulu və növlərə ayrılması. Mənbə: [1,2,4,5,6]	2	2	
22.	Mövzu№ 22.Parçanın təsnifatı və çeşidləri. Plan: 1.Parçaların təsnifatı. 2.Parçaların standartlaşması. 3.Parçaların çeşidləri. Mənbə: [1-3]	2	2	
23.	Mövzu№ 23.Dəyişən parçalar Plan: 1.Dəyişən parçalar,yarımqrupları. 2.Bez və mitkal yarımqrupu. 3.Xüsusi parçalar yarımqrupu. Mənbə: [1,2,4.]	2	2	
24.	Mövzu№ 24.Paltarlıq parçalar. Plan: 1. Paltarlıq pambıq parçalar. 2. Paltarlıq kətan parçalar. 3.Paltarlıq yun parçalar. 4. Paltarlıq ipək parçalar. Mənbə: [1,2,4,5,6]	2	2	

25.	Mövzu № 25. Kostyumluq parçalar. Plan: 1. Kostyumluq pambıq parçalar. 2. Kostyumluq yun ,kətan parçalar. 3. Kostyumluq kamvol parçalar. 4. Kostyumluq ipək parçalar. Mənbə: [1-4]	2	2	
26.	Mövzu № 26. Paltoluq parçalar. Plan: 1. Paltoluq yun parçalar. 2. Demisezon paltoluq parçalar. 3. Xovlu parçalar Mənbə: [1,2,4,5,6]	2	2	
27.	Mövzu № 27. Plaşlıq parçalar. Plan: 1. Plaşlıq materiallar. 2. Plaşlıq yun, pambıq parçalar Mənbə: [1,2,3]	2	2	
28.	Mövzu № 28. İsti saxlayan materiallar. Plan: 1. Təbii xəzlər. 2. Dərilərin quruluşu. 3. Xəz-dəri yarımfabrikatları. 4. Süni xəzlər. Mənbə: [1,2,4,5,6]	2	2	
29.	Mövzu № 29. Paltara yaraşlıq verən materiallar. Plan: 1. Lent, tesma, qaytanlar. 2. Krujevalar. 3. Paltara yaraşlıq verən materiallar Mənbə: [1,2,4,6]	2	2	
30.	Mövzu № 30. Paltar furniturları. Plan: 1. Düymələr. 2. Qarmaqlar. 3. Toqqa, "molniya" bağlaması. Mənbə: [1-3]	2	2	
	Cəmi	60	60	

VIII. Sərbəst işin mövzuları:

1. Parçanın növünün təyin edilməsi..
2. Parça və məmulatların təmizlənməsi.
3. Materialların saxlanması.
4. Pambıq saplar.
5. İpək və sintetik saplar.
6. Astarlıq və aralıq parçalar.
7. Hörmə parçalar.
8. Materialın boyanması və naxışların hazırlanması.
9. Parçaya basma naxışın vurulması.
10. Son bəzədilmə əməliyyatı.
11. Parçanın xarici görünüşündəki qüsurların qiymətləndirilməsi.
12. Boyağın möhkəmliyi üzrə parçaların qiymətləndirilməsi.
13. Tikiş müəssəsində parçaların qəbulu, saf-çürük edilməsi və saxlanması.
14. Xəz dərilərinin quruluşu.
15. Xəz-xəzlik yarımfabrikat texnologiyasının əsasları.
16. Tikiş saplarında olan texniki ,istismar tələbləri və onların xüsusiyyətləri.
17. Toxuculuq materialların xassələrini müəyyənləşdirən cihazlar.
18. Boyama
19. Hörmə parçanın quruluşu və xarakteristikası.
20. Toxuculuq dəzgahı.
21. Parçaların istehsalında yol verilən nöqsanlar və onların aradan qaldırılması.
22. Dəyişən pambıq parçalar.

23. Tikiş məmulatı istehsalında istifadə olunan materialların eni.
24. Toxuculuq materialların xətti və səthi sıxlığı.
25. Toxunma materialların mexaniki xassələri.
26. Toxuculuq materialların əsas növləri.
27. Pambıq parçalar.
28. Kətan, yun parçalar.
29. İpək parçalar.
30. Parçanın növünü müəyyən etmək üçün tətbiq olunan üsul.
31. Təbii və süni dəri.
32. Toxunmayan parça.
33. Parçanın toxumasında olan nöqsanlar.
34. Kətan ,yun və ipək parçaların tamamlanması.
35. Kimyəvi liflərdən hazırlanan parçaların tamamlanması.
36. Tikiş sapları.
37. Parça məmulatların təmizlənməsi və materialların saxlanması.
38. Paltarlıq pambıq parçalar.
39. Paltarlıq kətan , yun parçalar.
40. Xalis və süni ipək qarışığı olan parçalar.
41. Kətan lifinin ilkin emalı.
42. Yunun ilkin emalı.
43. Sapların quruluşu və çeşidləri.
44. Toxuculuq saplarının əsas xassələri və quruluşunun xarakteristikası.
45. Süni və sintetik liflər.
46. Əyrilmə prosesi.
47. İpəkçilik və onun inkişafı.
48. Kimyəvi liflərin quruluşu haqqında ümumi məlumat.

IX. İmtahan sualları:

1. Tikiş materialşünaslığı haqqında məlumat.
2. Toxuculuq lifləri və onların xassələri.
3. Təbii liflər və onların xassələri.
4. Pambıq lifləri və xassələri.
5. Pambıq bitkisi və pambıqçılıq.
6. Kətan liflər və xassələri.
7. Kətan bitkisi və kətançılıq.
8. Yun lifinin quruluşu, təsnifatı və xassələri.
9. İpək lifi və xassələri.
10. İpəkqurdu, onun bəslənməsi və ipəkçilik.
11. Kimyəvi liflər haqqında ümumi məlumat.
12. Kimyəvi liflərin təsnifatı.
13. Süni liflər.
14. Sintetik liflər.
15. İplik və növləri.
16. Saplar haqqında ümumi məlumat.
17. Əyrilmə prosesi.
18. Əyrilmə texnikası və əyrilmədə nöqsanlar.
19. Liflərin əyrilməsi.
20. Pambıq və kətan liflərinin əyrilməsi.
21. Yun və ipək liflərinin əyrilməsi.
22. Toxunma üsulları və təsnifatı.
23. Əsas toxunma üsulları və polotno toxunması.
24. Sarja və sətın toxunması, mürəkkəb toxunmalar.
25. Mürəkkəb toxunmalar və böyük naxışlı toxunmalar.

- 26.Parçaların tərkibi və təsnifatı.
- 27.Lif tərkibinin parçanın xassəsi və xarici görünüşünə təsiri.
- 28.Parçaların quruluşu.
- 29.Parçada ipliğin quruluşu.
- 30.Parçanın qalınlığı, sıxlığı və eni.
- 31.Parçaların fiziki-mexaniki xassələri.
- 32.Parçanın çəkisi və möhkəmliyi.
- 33.Parçanın uzanması və əzilməsi, drapirlənməsi və davamlılığı.
- 34.Parçanın gigiyenik xassələri.
- 35.Parçanın həcmi,məsaməliyi,hiqroskopikliyi,hava keçiriciliyi.
- 36.Parçanın islanma xassəsi, istiliyi saxlaması və su götürməsi.
- 37.Parçanın texnoloji xassəsi.
- 38.Parçanın sürüşkənliyi, qısalması və isti nəmlikdə emalı.
- 39.Parçanın sıxılması, iynənin parçanı zədələməsi və tikişlərdə sapların sökülməsi.
- 40.Parçaların növlərə ayrılması.
- 41.Parçanın xarici görünüşündəki nöqsanlara və fiziki- mexaniki əlamətlərə görə növlərə ayrılma.
- 42.Parçanın tikiş fabriklərində qəbulu və boyaq möhkəmliyinə görə növlərə ayrılma.
- 43.Parçanın təsnifatı və çeşidləri.
- 44.Parçaların standartlaşdırılması.
- 45.Dəyişək parçalar.
- 46.Dəyişək parçalar: bez və mitkal yarımqrupu.
- 47.Dəyişək parçalar: xüsusi parçalar yarımqrupu.
- 48.Paltarlıq pambıq və kətan parçalar.
- 49.Paltarlıq yun və ipək parçalar.
- 50.Kostyumluq pambıq, yun və kətan parçalar.
- 51.Kostyumluq kamvol və ipək parçalar.
- 52.Demisezon paltoluq parçalar.
- 53.Paltoluq yun və xovlu parçalar.
- 54.Plaşlıq yun və pambıq parçalar.
- 55.İsti saxlayan materiallar.
- 56.Dərilərin quruluşu və xəz-dəri fabrikatları.
- 57.Təbii və süni xəzlər.
- 58.Paltara yaraşlıq verən materiallar.
- 59.Lent, tesma, qaytanlar və krujevalar.
- 60.Paltar furniturları: düymə, qarmaq, toqqa və “mólniya” bağlaması.

X. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Fənnin tədrisinin sonunda tələbələr müəyyən biliklərə malik olmalı, o cümlədən fənn haqqında fikirlərini əsaslandırmağı bacarmalıdırlar. Parçaların xarici quruluşuna görə keyfiyyətini müəyyənləşdirməlidirlər.Fənninin tədrisi zamanı qoyulan tələblər aşağıdakı kimidir:

- Mühazirə mətninin hazırlanması,-test tapşırıqları,
- referat işləri,-imtahan sualları,-fərdi tapşırıqlar,-sərbəst işlər,

Öyrənən tanış olur:“Tikiş materialşünaslığı” fənninin inkişafının aktual istiqamət və problemlərini

- “Tikiş materialşünaslığı” fənninin digər elmlərlə əlaqəsini

XI. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

“Tikiş materialşünaslığı”fənninin sillabusu “Texnologiya müəllimliyi ” ixtisasının tədris planı və “Tikiş materialşünaslığı “ fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

Sillabus «Texnologiya və təsviri incəsənət » FBK-da müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (7 fevral 2020-ci il, protokol № 7).

Fənn müəllimi: Həbibova Nərminə

FBK sədri: Sadıqova Səbirə